

Nowe stanowisko *Carex pauciflora* (Cyperaceae) w otulinie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej (NE Polska)

Carex pauciflora Lightf. (turzyca skąpokwiatowa) jest byliną z rodziny turzycowatych (Cyperaceae), występującą głównie na torfowiskach wysokich. Gatunek ten ma bardzo szeroki zasięg ogólny, cyrkumborealny i dysjunktywny (HULTÉN & FRIES 1986). W Polsce posiada nieliczne, izolowane stanowiska zlokalizowane na północy kraju, np. na Warmii i Mazurach oraz na południu, w Sudetach i Karpatach, łącznie z ich przedgórzem (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Jako gatunek borealny uważana jest w Polsce za relikwyt polodowcowy (SZAFER & ZARZYCKI 1972). Wchodzi w skład ubogich florystycznie zbiorowisk rzędu *Sphagnetalia magellanici* (Pawł.) Moore, z grupy torfowisk nieleśnych, dla których jest gatunkiem charakterystycznym (MATUSZKIEWICZ 2008).

Roślina osiąga wysokość od 5 do 20, a nawet do 40 cm. Posiada cienkie kłacze i nadziemne rozłogi. Jej skupione pędy tworzą luźne darnie. Kłosa ma krótki (5–10 mm), złożony z kilku kwiatów żeńskich i nielicznych, położonych nad nimi męskich. Pęczerzyki są podłużnie cylindryczne, oddalone od siebie i mają barwę zwykle słomkowożółtą, nie posiadają kolca na szczycie. Kwitnie w maju, czerwcu i lipcu (SZAFER i in. 1988; RUTKOWSKI 2004). Zasadlając torfowiska wysokie, wymaga przede wszystkim pełnego światła

oraz wilgotnej lub mokrej gleby, skrajnie ubogiej w substancje odżywcze (oligotroficznej) i silnie kwaśnej ($\text{pH} < 4$) (ZARZYCKI i in. 2002).

Nowe stanowisko *Carex pauciflora* zostało odkryte 8 sierpnia 2009 r. podczas badań florystycznych, prowadzonych na Pojezierzu Zachodniosuwalskim. Jest ono położone w obrębie kilkudziesięciohektarowego zespołu torfowisk, bagien i lasów wokół niewielkiego, zarastającego zbiornika wodnego, na linii wsi Białe Jeziorki i Cisówek, na terenie gminy Dubeninki, w województwie warmińsko-mazurskim. Obszar ten należy do otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej (RAKOWSKI 2004). Według sieci kartogramu ATPOL przedstawiane stanowisko mieści się w kwadracie FA 9600, gdzie pierwsze dwie cyfry oznaczają kwadrat duży o boku 10 km, natomiast dwie ostatnie, kwadrat mały o boku 2,5 km. Najbliżej położone stanowiska tego gatunku znane są z sąsiednich mezoregionów: z Puszczy Rominckiej (kwadrat FA 85) oraz Szeskich Wzgórz (kwadrat FA 94 i FB 04) (ZAJĄC & ZAJĄC 2001) jedynie dzięki historycznym datom podanym we „Flora von Ost- und Westpreussen” (ABROMEIT i in. 1940). Ze współcześnie istniejących na Suwalszczyźnie znane jest zaledwie jedno stanowisko *C. pauciflora* z Pojezierza Wschodniosuwalskiego (kwadrat FA 78) (PAWLIKOWSKI i in. 2009).

Na odkrytym stanowisku *Carex pauciflora* rosła w strefie przejścia torfowiska wysokiego w bór bagienny, gdzie stwierdzono jedynie kilka skupień położonych blisko siebie z nielicznymi pędami. W bezpośrednim otoczeniu towarzyszyły im *Carex echinata* i *Oxycoccus palustris* oraz torfowce. Z innych gatunków torfowiskowych, obecnych na tym obiekcie przyrodniczym, warto wymienić: *Andromeda polifolia*, *Drosera rotundifolia*, *Dryopteris cristata*, *Empetrum nigrum* s. stricto, *Ledum palustre*, *Scheuchzeria palustris* oraz *Sparganium minimum* – gatunki również nie podane wcześniej z tego terenu.

Carex pauciflora nie podlega ochronie prawnej w naszym kraju, jednak w pełni zasługuje na ochronę ze względu na rzadkie występowanie, związane z zajmowanym siedliskiem oraz tendencję spadkową w ogólnej liczbie stanowisk. Gatunek figuruje na „czerwonej liście” (ZARZYCKI & SZELĄG 2006), jako narażony na wyginięcie (kategoria V).

Nowe stanowisko *Carex pauciflora* jest częścią niezwykle cennego torfowiska na Pojezierzu Zachodniosuwalskim. Pomimo że jest miejscem nieatrakcyjnym, trudno dostępnym, a nawet niebezpiecznym, nie oznacza to, że nie podlega antropopresji. Największe zagrożenie stanowi regulacja stosunków wodnych przez meliorację i wylesienie oraz spływ gnojowicy i nawozów sztucznych z pobliskich gospodarstw rolnych.

Summary. New locality of *Carex pauciflora* (Cyperaceae) in buffer zone of the Puszcza Romincka Scenic Park (NE Poland). The paper describes new locality of *Carex pauciflora* Lightf. in NE Poland (ATPOL square: FA 9600). It was found in 8 August 2009 between Białe Jeziorki village and Cisówek village (Dubeninki community) in the Zachodniosuwalskie Lakeland. This area is a part of buffer zone of the Puszcza Romincka Scenic Park. Presented species is very rare and endangered vascular plant of the Polish flora. It grows in acidic and wet peat-bogs, usually on open mats.

LITERATURA

- ABROMEIT J., NEUHOFF W., JENTZSCH A., VOGEL G. & STEFFEN H. 1940. Flora von Ost- und Westpreussen. Kommissionsverlag Gräfe und Unzer, Königsberg.
- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of North European Vascular Plants. North of the tropic of Cancer. 1. Mapa nr 432. s. xvii + 498. Koeltz Scientific Books, Königstein.

- MATUSZKIEWICZ W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. s. 537. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- PAWLIKOWSKI P., JARZOMBKOWSKI F., WOŁKOWYCKI D., KOZUB Ł., ZANIEWSKI P., BAKANOWSKA O., BANASIAK Ł., BARAŃSKA K., BIELSKA A., BIEREŻNOJ U., GALUS M., GRZYBOWSKA M., KAPLER A., KARPOWICZ J., SADOWSKA I., ZARZECKI R. 2009. Rare and threatened plants of the mires in the intensively managed landscape of the Góry Sudawskie region (north-eastern Poland). – *Rocz. Akad. Roln. Pozn.* **388**, Bot.-Stec. **13**: 29–36.
- RĄKOWSKI G. (red.) 2004. Parki krajobrazowe w Polsce. s. 720. Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.
- RUTKOWSKI L. 2004. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. s. 814. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1988. Rośliny polskie. s. xxvii + 1020. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SZAFER W. & ZARZYCKI K. (red.) 1972. Szata roślinna Polski. **1**. s. 615. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 9–20. W: Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ZARZYCKI K., TRZCIŃSKA-TACIK H., RÓŻAŃSKI W., SZELĄG Z., WOŁEK T. & KORZENIAK U. 2002. Ecological indicator values of vascular plants of Poland. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **2**, s. 183. W: Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

ARTUR PLISZKO, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: arturpliszko@wp.pl*

Przyjęto do druku: 28.07.2010 r.